

Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları Türk Anonim Şirketi kanun lâiyhası ve Muvakkat Encümen mazbatası (1/527)

T. C.

Başvekâlet

24 . II . 1960

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi

Sayı: 71 - 1094/476

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Sanayi Vekâletince hazırlanan ve Yüksek Meclise takdimi İcra Vekilleri Heyetince 18 . II . 1960 tarihinde kararlaştırılan Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları Türk Anonim Şirketi kanun lâiyhasının, esbabı mucibesi ile birlikte, sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

Başvekil
A. Menderes

ESBABI MUCİBE

Bir memleketin her sahada kalkınabilmesinde en mühim rolü oynayan unsurlardan birisi de o memleketin demir ve çelik istihsali, dolayısıyla istihlâkidir. Bugün milletlerin refah seviyeleri de nüfus başına sarf ettikleri demir ve çelik ile ölçülmektedir. Bu itibarla süratle sanayileşme hamlesi yapan memleketimizde, gerek mevcut sanayiın arzulanan şekilde beslenmesi ve gerek çeşitli sanayi kollarının kurulup tekâmül etmesi bakımından, Karabük tesisleri gibi ikinci bir Demir - Çelik sanayiinin süratle kurulması zamanının geldiğine inanan Hükümetimiz yaptırmış olduğu etüdler sonunda Karadeniz Ereğli'sinde bir tesis kurulmasına karar vermiş ve tahakkukuna geçmiş bulunmaktadır. Mezkûr fabrika, Karabük'te imâl edilmeyen ve fakat memleketimizin geniş mikyasta ihtiyacı olan çeşitli levhalar, soğuk ve sıcak haddelenmiş ince ve kalın saclar, şeritler, boru bantları, geniş ve dar teneke levhalar ve buna mümasil yassı demir, çelik mamulleri kendi hammaddelerimizle bol miktarda istihsal ve imâl edecektir. Tesisin bütün ham maddesinin kâfi miktarda ve tatminkâr vasıfta memleket dâhilinde temininin kâbil olması, ekonomik bakımdan ayrı bir kıymet arz etmektedir. Etüdler sonunda alınan çok müsait neticeler muvacehesinde böyle bir teşebbüse Amerika'nın bellibaşlı üç, dört firmasından başka Amerikan hususi teşebbüsünün dahi sermaye yatırımı yapabileceği ve hisse senedi satınalacağı katî olarak anlaşmış bulunmaktadır. Bu yoldan döviz tasarrufu ve hattâ temini suretiyle memleket ekonomisinde çok geniş imkânlar elde edileceği de muhakkaktır.

Memleket ekonomisine yukarıda açıklananların yanında muhtelif cephelerden daha birçok faydalar sağlayacak olan mezkûr tesisler için büyük ölçüde sermaye yatırımı gerekmektedir. Amerikan sermayesi hemen tamamen teçhizat ve malzeme olarak memleketimize gelecek ve tesisi üç buçuk senelik kuruluş müddeti içinde peyderpey teşkil edilecektir. Bu itibarla kurulacak şirketin Türk Ticaret Kanunumuzda derpiş edilen âni ve tedricî teşekkül haricinde Amerikan sistemine uygun hususi bir şekilde kurulması zaruri bulunmuş ve aynı zamanda şirkete hususi sermayenin rağbetini teşvik ve temin bakımından faaliyetlerinde seyyaliyet imkânı veren hükümler vaz'ı suretiyle ilişik kanun lâiyhası hazırlanmıştır.

Lâiyhanın 1 nci maddesinin birinci fıkrasıyla, Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları Türk Anonim Şirketi unvanı altında bu kanun ve hususi hukuk hükümlerine tâbi olmak üzere bir Anonim Şirket kurulması için İcra Vekilleri Heyetine salâhiyet verilmekte ve ikinci fıkrası hükmü ile de bu kanun

ve Türk Ticaret Kanununun bu kanuna muğayir olmıyan hükümlerine göre hazırlanacak esas mukavelenin imzalanmasını mütaakıp yapılacak tescil ve ilân ile Şirketin hükmi şahsiyet iktisabetmesinin temini cihetine gidilmektedir.

Lâyihanın 2 nci maddesinde, Şirketin sermayesine ait hükümler yer almaktadır. Bu madde hükümüne göre Şirketin teşekkülünde sermayesi 1 000 000 Türk lirası olacak ve esas mukavelename ile tesbit olunacak usul ve esas dairesinde peyderpey ihraç edilecek hisse senetleriyle nihai sermayesi 510 000 000 Türk lirasına bâliğ olacaktır. Şirketin kuruluş şekli Türk Ticaret Kanununda derpiş edilen kuruluş şekillerine tetabuk etmediği için lâyihanın mezkûr maddesine ikinci fıkra olarak, Türk Ticaret Kanununun ani ve tedrici teşekküle ve ayni ve nakdî sermayenin vaz'ına mütaallik hükümlerinin bu şirkete tatbik edilmeyeceğine ve bu hususların şirket, Esas Mukavelenamesi ile tanzim olunacağına dair bir hüküm konmuştur.

Lâyihanın 3 ncü maddesinde, şirketin kuruluş hususiyeti göz önünde tutularak Türk Ticaret Kanununun şirkete ait hisse senetlerinin şirket tarafından temellüküne ve rehin alınmasına, Umumi Heyet toplantıları için davet ve ilân şekillerine, şirket işlerinin görülmesine her hangi bir surette iştirak etmiş olanların idare meclisi âzalarının ibrasına ait kararlarda rey hakkını haiz olmamalarına, şirketin çıkaracağı tahvillerin esas sermayesinin ödenen ve tasdik olunmuş son bilânçoya göre mevcudiyeti anlaşılan miktarı aşmıyacağına mütedair 329, 368, 422 nci maddeleri ile 374 ncü maddesinin 2 nci fıkrası hükümlerinin bu şirket hakkında tatbik olunmıyacağına dair bir hüküm sevk edilmiştir.

Lâyihanın 4 ncü maddesiyle, yabancı memleketlerden sağlanacak kredilerde kolaylığı sağlamak bakımından şirketin çıkardığı tahvillere bilâhara hisse senedi ile mübadele edilmek hakkı bahşedilmektedir.

Lâyihanın 5 nci maddesinde, şirketin yabancı sermaye yatıran hissedarları ile Türkiye haricinde sattığı tahvillerin hamillerinin 6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanununun bahşettiği haklardan istifadesi sağlanmakta ve tatbikatta kolaylık temin edeceği düşüncesiyle de bu şahıslar namına mezkûr kanunun icabettirdiği her türlü muameleleri takip ve intaç hususunda şirket yetkili kılınmaktadır.

Lâyihanın 6 ncü maddesinde, temettü garantisine ait hüküm yer almaktadır. Bu madde hükümüne göre şirketin elde edeceği sâfi kâr, hisse senetleri sahiplerine ödenmiş sermayelerinin senede % 6 sı nispetinde kâr dağıtılmasına müsaidolmadığı takdirde, Maliye Vekâleti kâr noksanını şirketin kuruluş tarihinden itibaren 5 yıl müddetle ikmal edecek ve bu kâr noksanları şirkete avans olarak ödenecektir. Aynı maddenin son fıkrası gereğince şirket bu avansları, mütaakıp senelerde kanuni ihtiyatlar ve ödenmiş sermayeye % 10 temettü hissesi ayrıldıktan sonra kalacak kâr bakıyelerinden mezkûr vekâlete iade edecek.

Lâyihanın 7 nci madesi, şirket için lüzumlu gayrimenkullerin, 6830 sayılı İstimlâk Kanununa istinaden Türkiye Demir ve Çelik İşletmeleri tarafından istimlâklerini mütaakıp şirkete devri halinde istimlâk gayesinin sakıt olmıyacağına dair hükmü ihtiva etmektedir. Bu hüküm gereğince mezkûr işletme tarafından istimlâke tâbi tutulan gayrimenkullerin eski sahipleri, yapılacak devir dolayısıyla bahismevzuu gayrimenkullerin istimlâk gayesine tahsis edilmemiş olduğunu ileri sürerek her hangi bir hak iddia edemeyecekler.

Lâyihanın 8 nci maddesinin (a) fıkrası, şirketin kuruluş safhasına ait iştirak taahhütname-leri, kurucular mukavelesi ile esas mukavelenin tanzim, tasdik, tescil ve ilânının, hisse senedi ve tahvillerinin her türlü hare (Noter harcı dâhil), Damga Resmi ve Belediye İlân Resminden ve şirketin, Ticaret ve Sanayi Odaları kaydiye ücretlerinden muafiyetini temin edecek hükmü ihtiva etmektedir.

Aynı maddenin (b) fıkrasında, şirketin kuracağı ve maden cevheri izabesinden başlayarak ham demir ve mayi maden gibi yarı mamul istihsal ve bunlardan demir ve çelik mamulleri imal edecek olan Entegre Demir ve Çelik tesisinin kuruluş ve tevsi projelerinin tahakkuk ettirilmesi için ithal olunacak makina, tehzizat, malzemenin ve bunların aksam ve teferruatının projelerine uygunluğu ve ihtiyaca yeter derecede bulunduğu Sanayi, Maliye ve Gümrük ve İnhisarlar vekâ-

letlerince müstereken kabul ve tasdik edilmek şartıyla her türlü ithal vergi ve resimlerinden ve belediye hissesinden muafiyetini sağlayacak hükme yer verilmiştir.

Aynı maddenin (e) fıkrasıyla, Şirketin Türk tâbiyetli ortakları hakkında 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 8 nci maddesinin 1 numaralı bendi hükmünün, bu bendin birinci fıkrasında yer alan iştirak nispeti ve zamanına mütaallik şartlar nazara alınmaksızın tatbiki sağlanmaktadır. Son fıkrada; iştirakçi şirketlerin, Şirketten elde ettikleri temettü hisseleri üzerinden 5421 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 82 nci maddesine müsteniden ayrıca Gelir Vergisi tevkifatı yapmayacaklarına müte-dair bir hüküm sevk edilmiştir.

Lâyihanın 9 neu maddesinde, Şirket sermayesinde resmî sektörün hissesi ne nispette olursa olsun Şirketin, 1050, 2450, 3460 sayılı kanunlarla ek ve tadillerine ve Şirket memur ve müstahdemlerinin de 3656, 3659, 7244 ve 6245 sayılı kanunlarla ek ve tadillerine tâbi olmayacakları hükmü yer almıştır.

Lâyihanın 10 ve 11 nci maddeleri kanunun meriyet ve icrasına ait hükümleri ihtiva etmektedir.

Muvakkat Encümen mazbatası

T. B. M. M.

Muvakkat Encümeni

Esas No: 1/527

Karar No: 2

26 . II . 1960

Yüksek Reisliğe

Encümenimize havale olunan Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları Türk Anonim Şirketi kanun lâyihası Sanayi Vekilinin de huzuru ile Adliye, Maliye, Ticaret, Gümrük ve İnhisarlar vekâletleri mümessilleri hazır olduğu halde encümenimizde tetkik ve müzakere olundu.

Hükümet esbabı mucibesinde de belirtilmiş olduğu veçhile sanayileşme hamlesi yapan bir memlekette gerek mevcut sanayiın beslenmesi ve gerek yeni yeni sanayi kollarının doğması bakımından demir ve çelik sanayiinin en esaslı bir unsur olduğu izahtan vârestedir.

Bir memleketin demir ve çelik mamulleri bakımından istihlâk miktarı o memleketin refah seviyesinin yüksekliğine esaslı bir ölçü teşkil etmesi hususu da göz önüne alınarak, memleketimizin gittikçe artan ve daha da artacak olan demir ve çelik mamulleri ihtiyacının bir an evvel arzulan seviyede karşılanabilmesi için bu sanayiın süratle kurulması lüzum ve zaruretinde ittifak edilmiştir.

Bahis konusu sanayiın büyük bir investismana ihtiyaç göstermesi ve bhusus yabancı sermayenin geniş miqyasta iştirak arzusunu izhar etmesi ve sermaye ekseriyetinin de yerli ve yabancı hususi sektörde toplanmasının esas olarak kabul edilmesi bakımından işi ele alacak şirketin projeyi her bakımdan süratle realize edebilmesi için mevcut mevzuatımızın bâzı kayıtlarından istisna edilmesi uygun görülmüştür.

Serd edilen sebepler muvacehesinde lâyiha esas itibariyle aynen kabul olunmuş ve aşağıda gösterilen ve esasa müessir olmıyan bir iki ufak değişiklik yapılmıştır.

1. 4 ncü maddede, mânaya sarahat vermek maksadiyle, birinci satırda «şirketleri» kelimesinden sonra bir virgül konmuş;

2. 8 nei maddede ifadeye sarahat vermek maksadiyle (a) bendinin 6 nei satırındaki «resminde» kelimesi «resmi ile» olarak değiştirilerek;

Lâyihanın diğer maddeleri ise aynen ;

Kabul edilmiştir.

Takdimen ve müstaceliyetle görüşülmesi Umumi Heyetin tasviplerine arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Muvakkat Encümen Reisi

M. Muharriri

Zonguldak

Zonguldak

S. Başol

C. Z. Aysan

Kâtip

Siird

Afyon K.

F. Şendur

O. Talu

Ankara

Kırklareli

Söz hakkım mahfuzdur.

A. Sakman

H. O. Bekata

Manisa

Nevşehir

N. S. Altuğ

H. H. Ülkün

Siird

Trabzon

B. Erden

I. Şener

Yozgad

Zonguldak

N. Tanıl

A. Akın

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları Türk Anonim Şirketi kanun lâyihası

Kuruluş

MADDE 1. — Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları Türk Anonim Şirketi unvanı altında bu kanun ve hususi hukuk hükümlerine tâbi olmak üzere bir Anonim Şirket kurulması için İcra Vekilleri Heyetine yetki verilmiştir.

Şirket, bu kanun ve Türk Ticaret Kanununun bu kanuna mugayir olmıyan hükümlerine göre hazırlanacak esas mukavelenin imzalanmasını mütaakıp yapılacak tescil ve ilân ile hükmi şahsiyet iktisabeder.

Sermaye

MADDE 2. — Şirketin teşekkülünde sermayesi 1 000 000 Türk Lirası olacak ve esas mukavelename ile tesbit olunacak usul ve esas dairesinde peyderpey ihracedilecek hisse senetleri ile nihai sermayesi 510 000 000 Türk Lirasına baliğ olacaktır.

Türk Ticaret Kanununun âni ve tedrici teşekküle ve aynı ve nakdî sermayenin vaz'ına mütaallik hükümleri bu şirkete tatbik edilmez. Bu hususlar Şirket esas mukavelenamesi ile tanzim olunur.

Türk Ticaret Kanunu hükümlerinden istisnalar

MADDE 3. — Türk Ticaret Kanununun 329, 368, 422 nci maddeleri ile 374 ncü maddesinin 2 nci fıkrası hükümleri bu Şirket hakkında tatbik olunmaz. Bu hususlar Şirket esas mukavelenamesi ile tesbit olunur.

Hisse senedine çevrilecek tahvil ihracı

MADDE 4. — Şirket çıkardığı tahvillere bilâhara hisse senedi ile mübadele edilmek hakkı bahşedebilir.

Yabancı sermayeyi teşvik Kanunundan istifade

MADDE 5. — Şirketin yabancı sermaye yatan hissedarları ile Türkiye haricinde sattığı tahvillerin hâmilleri 6224 sayılı Yabancı sermayeyi teşvik Kanununun bahşettiği haklardan istifade ederler. Birinci fıkradaki mezkûr

MUVAKKAT ENCÜMENİN TADİLİ

Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları Türk Anonim Şirketi kanunu lâyihası

Kuruluş

MADDE 1. — Hükümetin birinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Sermaye

MADDE 2. — Hükümetin ikinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Türk Ticaret Kanunu hükümlerinden istisnalar

MADDE 3. — Hükümetin üçüncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hisse senedine çevrilecek tahvil ihracı

MADDE 4. — Şirket, çıkardığı tahvillere bilâhara hisse senedi ile mübadele edilmek hakkı bahşedebilir.

Yabancı sermayeyi teşvik Kanunundan istifade

MADDE 5. — Hükümetin beşinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hü.

hissedarlar ve tahvil hâmilleri namına Yabancı sermayeyi teşvik Kanununun icabettirdiği her türlü muameleleri takip ve intaca şirket yetkilidir.

Temettü garantisi

MADDE 6. — Şirketin elde edeceği sâfi kâr, hisse senetleri sahiplerine ödenmiş sermayelerinin senede % 6 sı nispetinde kâr dağıtılmasına müsaidolmadığı takdirde, Maliye Vekâleti kâr noksanını Şirketin kuruluş tarihinden itibaren beş yıl müddetle ikmal eder. Bu kâr noksanları, mezkûr vekâletçe Şirkete avans olarak ödenir. Şirket bu avansları mütaakip senelerde kanuni ihtiyatlar ve ödenmiş sermayeye % 10 temettü hissesi ayrıldıktan sonra kalacak kâr bakıyelerinden Maliye Vekâletine iade eder.

İstimlâk

MADDE 7. — 6830 sayılı Kanuna istinaden Türkiye Demir ve Çelik İşletmeleri Umum Müdürlüğü tarafından yapılacak istimlâklerle iktisabedilmiş olan gayrimenkullerin bu Şirkete devri halinde istimlâk gayesi sakıt olmaz.

Şirketin faydalanacağı vergi, resim, harc ve ücretlerle ilgili muaflık ve istisnalar

MADDE 8. — a) Şirketin kuruluş safhasına ait iştirak taahhütnameleri, kurucular mukavelesi ile Esas Mukavelenamenin tanzim, tasdik, tescil ve ilânı, hisse senedi ve tahvilleri Harc, Damga Resmi ve Belediye İlân Resminden, Şirket ticaret ve sanayi odaları Kaydiye ücretinden muaftır.

b) Şirketin kuracağı ve maden cevheri izabesinden başlayarak ham demir ve mayi maden gibi yarı mamul istihsal ve bunlardan demir ve çelik mamulleri imal edecek olan entegre demir ve çelik tesisinin, kuruluş ve tevsi projelerinin tahakkuk ettirilmesi için ithal olunacak makine, teçhizat, malzeme ve bunların aksam ve teferruatı, projelerine uygunluğu ve ihtiyaca yeter derecede bulunduğu Maliye, Gümrük ve İnhisarlar ve Sanayi vekâletlerince müştereken kabul ve tasdik edilmek

Muvakkat E.

Temettü garantisi

MADDE 6. — Hükümetin altıncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

İstimlâk

MADDE 7. — Hükümetin yedinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Şirketin faydalanacağı vergi, resim, harc ve ücretlerle ilgili muaflık ve istisnalar

MADDE 8. — a) Şirketin kuruluş safhasına ait iştirak taahhütnameleri, kurucular mukavelesi ile esas mukavelenamenin tanzim, tasdik, tescil ve ilânı, hisse senedi ve tahvilleri harc, Damga Resmi ve Belediye İlân Resmi ile Şirket Ticaret ve Sanayi Odaları kaydiye ücretlerinden muaftır.

b) Şirketin kuracağı ve maden cevheri izabesinden başlayarak ham demir ve mayi maden gibi yarı mamul istihsal ve bunlardan demir ve çelik mamulleri imal edecek olan entegre demir ve çelik tesisinin kuruluş ve tevsi projelerinin tahakkuk ettirilmesi için ithal olunacak makina, teçhizat, malzeme ve bunların aksam ve teferruatı, projelerine uygunluğu ve ihtiyaca yeter derecede bulunduğu Maliye, Gümrük ve İnhisarlar ve Sanayi Vekâletlerince müştereken kabul ve tasdik edilmek şartıyla her türlü ithal

Hü.

Muvakkat E.

sartiyle her türlü ithal Vergi ve Resimleri (Damga Resmi dâhil) ile belediye hissesinden muaf-tır.

c) 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 8 nci maddesinin 1 numaralı bendi hükmü, Şirketin Türk tâbiyetli ortakları hakkında, mezkûr bendin birinci fıkrasında yer alan iştirak nispeti ve zamanına mütaallik şartlar nazara alınmaksızın tatbik olunur.

Şirketten elde edilen temettü hisseleri üzerinden, iştirakçi şirketler 5421 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 82 nci maddesine müsteniden ayrıca Gelir Vergisi tevkifatı yapmazlar.

Şirketin tâbi olmayacağı kanunlar

MADDE 9. Şirket sermayesinde resmî sektörün hissesi ne nispette olursa olsun Şirket 1050, 2450, 3460 sayılı kanunlarla ek ve tadillerine Divanı Muhasebatın vize ve murakabesine tâbi olmadığı gibi memur ve müstahdemleri de 3656, 3659, 7244 ve 6245 sayılı kanunlarla ek ve tadilleri hükümlerine tâbi değildir.

MADDE 10. — Bu kanun neşri tarihinde meriyete girer.

MADDE 11. — Bu kanunun hükümlerini İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

18 . II . 1960

Başvekil <i>A. Menderes</i>	Devlet Vekili ve Başvekil Yardımcısı <i>M. Berk</i>
Devlet Vekili <i>İ. Akçal</i>	Devlet Vekili
Devlet Vekili _____	Adliye Vekili <i>E. Budakoğlu</i>
Millî Müdafaa Vekili <i>E. Menderes</i>	Dahiliye Vekili ve Hariciye V. V. <i>N. Gedik</i>
Hariciye Vekili _____	Maliye Vekili <i>H. Polatkan</i>
Maarif Vekili <i>A. Benderlioğlu</i>	Nafia Vekili <i>T. İleri</i>

vergi ve resimleri (Damga Resmi dâhil) ile belediye hissesinden muaf-tır.

e) 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 8 nci maddesinin 1 numaralı bendi hükmü, Şirketin Türk tâbiyetli ortakları hakkında mezkûr bendin birinci fıkrasında yer alan iştirak nispeti ve zamanına mütaallik şartlar nazara alınmaksızın tatbik olunur.

Şirketten elde edilen temettü hisseleri üzerinden, iştirakçi şirketler 5421 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 82 nci maddesine müsteniden ayrıca Gelir Vergisi tevkifatı yapmazlar.

Şirketin tâbi olmayacağı kanunlar

MADDE 9. — Hükümetin 9 neu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 10. — Hükümetin 10 neu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 11. — Hükümetin 11 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Ticaret Vekili ve İmar ve İskân V. V. <i>H. Erkmen</i>	Sih. ve İç. Mua. Vekili <i>Dr. Lûtfi Kırdar</i>
Güm. ve İnh. Vekili <i>H. Hüsman</i>	Ziraat Vekili <i>N. Ökmen</i>
Münakalât Vekili <i>Ş. Ergin</i>	Çalışma Vekili ve Bas. - Yay. ve Turz. V. V. <i>H. Şaman</i>
Sanayi Vekili <i>S. Ataman</i>	Bas.-Yay. ve Turz. Vekili _____
İmar ve İskân Vekili _____	Koordinasyon Vekili <i>A. Aker</i>